МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Теоретичний курс німецької мови
(назва освітнього компоненту)

ПРОГРАМА
обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 035 Філологія
(шифр і назва спеціальності)

спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно),
(шифр і назва спеціалізації)
перша – англійська

освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури
(назва освітньо-професійної програми)
(переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)»

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Алла СЕРДЮК, доцент кафедри іноземних мов і методики викладання, кандидат філологічних наук, доцент

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 17.06.2021 р., протокол №10.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Теоретичний курс німецької мови» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська, друга – німецька)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 03 Гуманітарні науки, спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.041 германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська.

Предметом навчальної дисципліни є лексична і граматична будова сучасної німецької мови, що передбачає закономірності функціонування морфологічної та синтаксичної систем німецької мови.

Міждисциплінарні зв'язки: вступ до германського мовознавства, теоретична граматика англійської мови, лексикологія англійської мови, стилістика англійської мови; курс закладає основи для подальшого вивчення теоретичних аспектів німецької мови.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Теоретичний курс німецької мови» є опанування студентами як традиційних, так і новітніх теоретичних і практичних проблем теоретичної граматики, лексикології та стилістики з точки зору наукових досягнень сучасного вітчизняного та зарубіжного мовознавства та формування у майбутніх філологів основ наукового мислення з перспективою використання матеріалів курсу в практиці викладання німецької мови в освітніх закладах різного типу та перекладу.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Теоретичний курс німецької мови» є теоретично висвітлити основи граматичної будови німецької мови в сучасному стані; познайомити студентів з найбільш важливими проблемами сучасних досліджень будови німецької мови, теоретичними основами лексикології, лексикографії та стилістики; розвинути у студентів вміння використовувати теоретичні знання з граматики, лексики та стилістики у практичному викладанні німецької мови; розвинути у студентів вміння самостійно опрацьовувати наукову інформацію з лексико-граматичних та стилістичних досліджень мови та знаходити в ній елементи, необхідні для використання у викладацькій діяльності та перекладацькій практиці.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати результати навчання:

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач	Програмні результати навчання
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов. **ЗК 06.** Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел. **ЗК 09.** Здатність спілкуватися іноземною мовою. **ЗК 11.** Здатність застосовувати знання у	**ПРН 02.** Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати. **ПРН 07.** Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів. **ПРН 08.** Знати й розуміти систему мови, історію мови і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

практичних ситуаціях. **СК 01.** Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ. **СК 02.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні. **СК 03.** Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії мов, що вивчаються. **СК 06.** Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати мови, що вивчаються, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя. **СК 08.** Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань. **СК 14.** Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії мови в практиці навчання іноземної мови.	**ПРН 12.** Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють. **ПРН 16.** Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності. **ПРН 17.** Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 годин.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Thema 1. Einleitung. Der Grammatische Bau der Sprache. Das Morphem. Morphologie und Syntax. Die grammatischen Kategorien. Aspektreichtum und Feldstruktur der sprachlichen Erscheinungen. Hauptzüge des deutschen Sprachbaus. Einiges aus der Geschichte der theoretischen Erforschung des deutschen Sprachbaus.

Thema 2. Das System der Redeteile. Das Substantiv. Das Problem der Redeteile. Das Wesen des Substantivs. Die grammatischen Kategorien. Das Geschlecht. Die Zahl. Die Deklination der Substantive. Kasusbedeutungen und Kasusfunktionen.

Thema 3. Die Redeteile, die in den Bereich des Substantivs gehören. Das Adjektiv. Das Numerale. Das Pronomen. Die Negation.

Thema 4. Das Verb. Das Wesen des Verbs. Die grammatischen Kategorien. Finite und infinite Verbalformen. Semantisch-grammatische Klassen des Verbs. Die Aktionsarten im Verbalsystem. Die Handlungsformen des Verbs. Zeitformen. Modi.

Thema 5. Syntax. Das Problem der syntaktischen Form. Satzarten. Die Aspekte des Satzes: logisch-semantische Satztypen; Modalität; Erweiterungsgrad; Satz im Redestrom usw. Wortgruppen. Die Gruppe des Substantivs. Die Gruppe des Verbs. Der Umfang des Satzes und der Wortgruppen.

Thema 6. Lexikologie als Wissenschaft. Das Wort als sprachliches Zeichen. Paradigmatische und syntagmatische Beziehungen im lexisch-semantischen System. Gegenstand und Zweige der Lexikologie. Die Wortbedeutung. Hauptmerkmale des deutschen Wortes. Motiviertheit. Unmotiviertheit. Etymon des Wortes und Ursachen zur Verdunkelung des Etymons eines Wortes. Paradigmatische Beziehungen. Bedeutungsgleichheit.

Bedeutungsgegensatz. Bedeutungsüberordnung und -unterordnung. Semantische Felder. Syntagmatische Bedeutungsbeziehungen der lexikalischen Einheiten.

Thema 7. Wortschatz der deutschen Sprachen. Wortbildung als ein Bereicherungsweg des deutschen Wortschatzes. Ableitung. Klassifizierung der Affixe. Das Konfix. Zusammensetzung. Semantisch-syntaktische Klassifikation der Zusammensetzungen. Bahuvrihi. Übergang in eine neue Wortart. Kurzwortbildung. Entlehnungen. Purismus. Bedeutungswandel. Übertragung der Namensbezeichnungen. Metapher. Metonymie. Die anderen Arten des Bedeutungswandels. Veränderung der emotionellen Charakteristik der Wortbedeutung.

Thema 8. Phraseologie. Gegenstand der Phraseologie. Klassifizierung der Phraseologismen. Semantische Klassifikation der Phraseologismen. Strukturell-semantische Klassifikation der Phraseologismen. Idiome (idiomatische Redewendungen). Sprichwörter. Geflügelte Worte. Merkmale der Phraseologismen. Übertragung von Phraseologismen in eine andere Sprache.

Thema 9. Grundsatzfragen der Stiltheorie. Stilistik aus gesellschaftswissenschaftlicher Sicht. Definition des Begriffs Stilistik. Stellung der Stilistik im System der Wissenschaft. Sprache/Rede-Stil. Problem der Stilklassifikation. Stilistische Bedeutung. Absolute stilistische Bedeutung. Stilistische Bedeutung im Kontext. Sprach- und Stilformen. Methoden der Stilistik.

Thema 10. Wortschatz der deutschen Gegenwartssprache aus stilistischer Sicht. Stilistische Charakteristik des neueren deutschen Wortschatzes. Historismen. Archaismen. Neologismen. Dialektismen. Fremdsprachige Wörter. Termini. Berufslexik. Soziale Jargonismen.

3. Рекомендована література

Основна

1. Кійко Ю. Є. Основи теоретичної граматики німецької мови: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад.Чернівці: ЧНУ: Рута, 2009. 184 с.
2. Левицький В. В. Лексикологія німецької мови: посібник. Вінниця: Нова Книга, 2014. 392 с.
3. Огуй О. Д. Лексикологія німецької мови. Lexikologie der deutschen Sprache: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця: Нова книга, 2003. 416 с.
4. Пилипенко Р. Є. Тестові завдання зі стилістики німецької мови: посібник-практикум. Житомир: Вид. О. О. Євенок, 2018. 126 с.
5. Потапова Ж. Є. Теоретична граматика: навч. посіб. для студ. Харків: Вид-во НУА, 2017. 68 с.
6. Сушко-Безденежних М. Г. Стилістика німецької мови: навч. посіб. для студ. факульт. іноз. мов ВНЗ (німецькою мовою). Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. 120 с.
7. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології / за заг. ред. П. Л. Шулик, О. В. Кеби. Ч. ІІІ. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2015. 160 с.
8. Фондові лекції викладачів факультету іноземної філології / за заг. ред. П. Л. Шулик, О.В. Кеби. Ч. IV. Кам’янець-Подільський: Аксіома, 2016. 180 с.
9. Arakeljan S. Lexikologie des Deutschen. Jerewan: Verlag der Universität Jerewan, 2017.142 S.
10. Wenhrynowytsch A. A. Testaufgaben in der theoretischen Grammatik der deutschen Sprache. Івано-Франківськ: КГМ, 2009. 35 с.

Додаткова

1. Абрамов Б. А. Теоретическая граматика немецкого языка: учеб. пос. для студ. высш. учеб. зав. М.: Владос, 2004. 286 с.
2. Євгененко Д. А., Білоус О. М. Практична граматика німецької мови. Теоретичний матеріал, комунікативні вправи і завдання для студентів. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Вінниця: Нова Книга, 2018. 576 с.

3. Кудіна О. Ф. Країни, де говорять німецькою. Навчальний посібник з лінгвокраїнознавства. Вінниця: Нова Книга, 2017. 416 с.
4. Куленко В. Є., Власов Є. Н. Прикметник: ступені порівняння та відмінювання. Вінниця: Нова Книга, 2003. 96 с.
5. Пелашенко І. І. Теоретична граматика сучасної німецької мови: пос. для сем. занять Донецьк: ДонНУ, 2003. 83 с.
6. Admoni W. G. Der deutsche Sprachbau. Москва: Просвещение, 1986. 336 с.
7. Buscha A. B Grammatik (B1-B2). Leipzig: Schubert-Verlag, 2011. 266 S.
8. Duhme M. Phraseologie der deutschen Wirtschaftssprache: eine empirische Untersuchung zur Verwendung von Phraseologismen in journalistischen Fachtexten. Essen: Die Blaue Eule, 1991. 222 S.
9. Fleischer W. Phraseologie der deutschen Gegenwartssprache. Tübingen: Max Niemeyer Verlag, 1997. 299 S.
10. Lapinskas S. Zu ausgewählten theoretischen Problemen der deutschen Phraseologie. Ein Lehrbuch für Studierende der Germanistik.Vilnius: Vilniaus universitetas, 2013. 277 S.

Інформаційні ресурси

1. Бібліотека БДПУ. URL: www.bdpu.org/library
2. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: https:// www.nbuv.gov.ua
3. Лінгвістичний портал з української мови. URL: https:// www.mova.info
4. Google Академия. URL: https://scholar.google.com
5. Deutsch Lingolia. URL: https://deutsch.lingolia.com/ru/
6. Goethe-Institut. Online Übungen URL: https://www.goethe.de/de/spr/ueb/daa/all.html
7. Duden: Wörterbuch. URL: https://www.duden.de/woerterbuch
8. Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache. URL: https://www.dwds.de/
9. Korpuslinguistik und Morphlogie. URL: https://www.linguistik.hu-berlin.de/de/institut/professuren/korpuslinguistik/links/korpora_links
10. Deutsches Nachrichten-Korpus basierend auf Texten gecrawlt 2018. URL:https://corpora.uni-leipzig.de/de?corpusId=deu_newscrawl-public_2018.

4. Методи навчання: практичні заняття, тренувальні вправи. Практичні заняття з вправами на розвиток навичок аудіювання, письма, говоріння, на яких матеріал пояснюється і обговорюється, домашні завдання. Самостійна робота: домашні завдання.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання: екзамен.

6. Система оцінювання.

Внутрішня університетська шкала оцінювання

Шкала оцінювання, що використовується в університеті	Шкала оцінювання ЄКТС
90-100	A
78-89	B
65-77	C
58-64	D
50-57	E
35-49	FX (з можливістю повторного складання)
1-34	F (з обов’язковим повторним вивченням ОК)